

per la lluna y cantant aquella trista tonada, y sempre que aixó recordava li venia á la memoria aquella escena de mort y de dol que presenciá quan petit.

Creyent dever de la seva conciencia lo averiguar quina relació podian tenir l' home de las rocas y la filla del mar ab aquells fets, dona part de sas sospitas, y acompanyat del aguatzil y batlle torná á las islas Medas.

Lo busso y la verge dels corals havian desaparegut ja feya dias: se trobaren senyals de haver habitat en la roca ahont ell se solia estar; mes per molt que feren no pogueren saber may d' ells.

DOS DOCUMENTS

Per la importancia que revesteixen, y per referirse á una cuestió que, además de tot lo demás, afecta fondadament á una de las nostras provincias germanas, publiquem á continuació las duas cartas següents, que creyem que interessarán als nostres lectors:

RNT. SR. D. JOSEPH TARONGÍ
Palma de Mallorca.

Barcelona 8 de Octubre de 1877.

AMICH Y COMPANYY:

RISTA condició la de las ideas que no son mes que justas! Interessos y passions, preocupacions y fanatismes, la cobardía y la vilesa oposan á sa martxa triunfadora vallas y entrebanchs insuperables ó que ellas al menos, per ministeri de sa esclusiva virtud, no poden aplanar. Pera que la humanitat las aculle, necessita nque

'l talent y 'l valor ab perseverancia heróica las fassan vibrar un y cent cops: sols aïxis, aquella armonía que resideix latent en ellas se desperta al exterior y 's fa sensible, y logra atraure las ánimas á son imperi. Necessitan qui consagre á sa propagació la tenacitat del atleta moral, á sa defensa la corassa de ferro d' una indomable energía: qui sápig a fins ser víctima, y en aras de sa victoria abnegar del interés y de la conveniencia, y alguns cops del amor propi. Sa historia es la historia de sos missionistas y de sos mártres.

Fa doscents anys que una idea justa vol abordar en las platjas de la vostra illa hermosa, pera tothom [fora pera ella hospitalarias: la dolentería de las passions d' alguns fills espuris de nostra mare pátria li nega l' accés, y quan ab sols que una ma amiga la ajudés á vence la derrera onada que, rebotent, la xucla mar endins, fora salvada, en contes d' aquesta ma amiga no mancan mans ni braços que ab empenta de canibal tornan á llansarla al rebull de las ayguas, las quals, mes humanas, no la sepultan en sos abismes, sino que la guardan pera la victoria.

Tu, il-lustre amich, tu li has dat la ma á aquesta infortunada naufraga: tú la has acullida, y tu la ostentas per entre las multituds que aterradas fugian á son pas dan fe á las suggestions dels qui la volian fer passar par empesada, las quals, cayguda la vena que 'ls hi encega 'ls ulls, acabarán per tributarli l' homenatge de soberana.

Ton llibre *Estado religioso y social de Mallorca* es un acte d' energía que admirará tothom qui conega la cuestió que hi tractas, las dificultats que has hagut y has de contrastar, y la eximia noblesa del objecte que 't proposas. Si encara hi ha caritat en ta terra, si encara hi alenan sentiments cristians, si l' amor al prohisme es alguna cosa mes que vana declaració faritzaica, la aparició de ton llibre marcará en lo rellotje de la historia de la teua illa una hora hermosa, la hora de la fraternitat, la hora de la agonia derrera d' aquesta divisió que vos condemna á tu y 'ls teus á un ilotisme inich, com si fosseu marcats ab lo segell de una ignominia inespiable.

Per aquest acte 't felicitem. Si en mitj de tas amarguras, la sincera expressió de la admiració nostra t' ha de servir de lenitiu, y ensemps d' estímul pera seguir avant en la arriscada empresa á que t' has llansat, reb-la: y en las horas d' abatiment, en aquells moments en que l' home consagrat á una causa justa pero difícil, se sent cansat y defallit pels obstacles, recórdat de que á Catalunya hi ha qui te 'ls ulls clavats en tu y qui segueix ab lo cor tos passos, sufrint de tos sufriments y gosant de tas venturas. Recordat de que nosaltres, jóves tots, que sentim com se 'ns estremeixen las fibras á tota paraula santa y noble, estem al teu costat.

Fernando Sellares Pbre.—J. Monserrat y Archs.—Francesch Ubach y Vinyeta.—Jacinto Laporta.—Claudi Mimó.—Francesch Matheu.—J. Sardá.—Joaquín M.ª Bartrina.—J. Ubach y Vinyeta.—J. Franquesa y Gomis.—Jacinto Verdaguer, Pbre.—R. E. Bassegoda y Amigó.—Geroni Giral.—Emilio Coca y Collado.—Joseph Blanch.—A. Aulestia y Pijoan.—Francisco Manel Pau.—P. Santaló.—Francisco Casanovas.—Joan Pons Massaveu.—A. Gallart.—J. Riera.—Eduardo Aulés.—Juan Font y Guitart.—P. Aldavert.—Lluís Domenech.—Federico Benessat.—Angel Guimerá.—Antoni Careta y Vidal.—Emilio Vilanova.—Joseph Reventós y Amigué.—Heribert Mariezcurrena.—Joaquim Batet.—Joan Serra y Pausas.—J. Thomas y Bigas.—Miquel Joarizti y Lasarte.—Esteban Verges y Galofre.—Camilo Paler.—J. Roca y Roca.—Carlos Pirozzini y Martí.—Isidro Reventós.—Joseph Fiter é Inglés.

MOS BONS AMICHS.

E rebut la vostra ben volguda lletra, que ha sigut un bálsam dolcíssim pe 'l cor apesarat de l' amich que vos saluda.

Gracies, gracies vos ne don per la vostra felicitació. Jo no meresch, no he merescut un favor tan singular, una prova tan palesa de profunda

simpatia, una tan clara mostra d' adhesió tan ferma com solemne.

Mos pobres treballs en benefici de la germania humana, ¿qué porien esperar de millor y mes caritatiu que la vostra escomesa? ¿Quin fruyt mes saborós porien produhir? ¿Quina recompensa, comparable á la que 'm donan vostres cors, á exa tan hermosíssima corona de gloria que ab vostres il·lustres noms m' havéu texit?

Entre vosaltres hi veig l' inspirat creador de *La Atlántida*, lo poeta sabi y sant, honra del sacerdocí vigatá, lo gran Verdaguer, comparat per lo Geni de Provença ab un Milton, ab un Lamartine. Hi veig lo bon Montserrat y Archs, escullit prosista: n' Ubach y Vinyeta, autor del *Romançer*, incansable cultivador de la literatura y esperança del Teatre Catalá: hi veig en Matheu y Fornells, poeta primerós que per son gust esquisit sembla un trobador de l' estat mitja: n' Isidro Reventós, lo de l' entonació pindárica: en Mariezcurrena, l' artista de la fotografia; amichs tots y companyons del malográt F. Pirozzini que tan bones recordances nos dexá per la terra de Mallorca. —Hi veig n' Angel Guimerá, nou *Mestre en Gay saber*, lo qui desde les planes de *La Renaixensa* impulsa á totes hores lo nostre moviment intelectual: en Riera, lo bon novelista y aplaudit autor dramátich: en Franquesa, lo apreciat Director de *La Família Cristiana*: en Careta, l' honrat manestral y poeta distingit... y tants y tants altres escriptors de los quals es impossible enumerar los mérits y valuar sa reconeguda missió literaria.

¿Com, donchs, no he d' estar satisfet, mes diré, orgullós de vostra acta de adhesió á les meues idees, á la idea de la unitat dels mallorquins *inmediatament* posada en obra?

¡Oh, Juventut catalana! ¡A ne quina altura tan maravellosa te colocas ab aquesta adhesió! ¡Tu sempre á la devantera de tot progrés legítim, de tota marxa arreglada, de tot moviment noble, de tota aspiració de fraternitat!

Te veig com te coronas de enlluernadora gloria; per-

que tu no tens los sentiments baxos y mesquins com los de molts que per aquí 's passejan: no, Juventut catalana, tu no ets amiga del egoisme y de la freda *cortesía*, tu no 't contentas ab lo *no fer mal*, sino que, ardent y valerosa, unida y compacte com los apóstols de les bones idees *fas el bé*, predicant *de paraula y de obra*, á diferencia d' aquells desdixats de per aquí que no saben fer res pe 'l triunfo de la Justicia, que ni sisquera tenen una paraula de consol per les víctimes de les iniquitats humanes.

No es per cert la primera vegada que nos donau exemple d' amor: no es per cert la primera vegada que mostrau als mallorquins la immortal bandera del honor y de la gloria.

Quant l' alt en Jaume d' Aragó venia á llibertar nostra *bella sultana* y á senyarla ab l' oli sagrat, foren catalans sos mes triats companyons, foren catalanes les hosts invencibles que proclamavan la Religió y la llibertat.

Quant, ara fa una vintena d' anys, la inspiració de la poesia devallá altre volta sobre l' antiga corona dels Jaumes, foren catalans los qui nos despertaren; foren vostres patricis qui 'ns enviaren ab los efluvis de la ciencia y en ales de la electricitat les sacrosantes paraules de *Patria, Fides, Amor*.

En mitx de la tristesa que 'm consum; en mitx d' aquest camp de batalla en que son de veure les decepcions dels uns, l' indiferencia dels altres, l' egoisme de no pochs, y la tenacitat dels superbiosos, plaume en extrem ascoltar la vostra veu, y estrenyer mon cor ab los llaços de la vostra amistat. Si algun dia me trob entre vosaltres, respirant els aires de vostra amada Catalunya, ja 'n parlarém be prou de tot lo suchcehit, llargament ne parlarém de la malaltia moral que pudreix les entranyes de ma desdixada Mallorca.

Per ara permeteume que vos salude, y que desde l' altre part del bras de mar que nos separa vos envie per vostra adhesió ma respetuosa gratitut, ma sempiterna enhorabona.—JOSEPH TARONGI, PBRE.

À PROPÓSIT

DE LA

EXPOSICIÓ D' ARTS Suntuarias

I.

ER ben anats sian los temps que passaren si millor saben fer los que vingan. Mes tot fent nostra via bó es també comprovar ab las fitas de las etats passadas las erradas que en nostre camí debem cometre. Veus aquí, per exemple, las Arts suntuarias de la antigüetat representadas en escassas mes valiosas mostrars en las salas de la Universitat nova; perfectament judicadas se han posat en lo millor lloch per esperimentadas críticas, més al pas que rebian nostres aplausos aquellas llargas tiras de personatjes inmóvils en retaules y tapissos nos semblavan tenir ab sa greu inmovilitat mes que aspecte de humils portats al tribunal, severa actitud de jutjes de la societat que per devant d' ells passava; com personificació del geni que los hi doná la vida davan consells, descubrian ab la sana

experiencia del temps ahont los habian conduhit sas erradas y ensenyavan bellesas á las que no sempre sabem arribar.

Inutil seria nostre poch apreci de la més rudimentaria obra d' art. Lo saber del últim obrer nos dona sempre una ó altre lliçó, lo mes dolent llibre sempre nos dará una útil ensenyansa. Y cuan las obras son fruit de generacions centenarias, cuan han lograt la sanció de la humanitat; estudiemlas, posemles per guía en nostra carrera que per ilustrar nostre feble judici ellas nos portan lo criteri comú de generacions enteras. ¿No vos habeu encantat mes de una volta devant de las mes petites obras de las civilizacions primitives? ¿Quina frescura en sos motius ornamentals! ¡quin criteri mes just en la elecció de formas y colors! Senten lo natural, la veritat, mes que nostras estudiadas maravellas. Recordeu sino las obras d' art de las tribus selvatjes ab que comensa sa gramática ornamental Owen Jones, aquellas massas d' armas ó porras de un trevall conforme ab lo material, ab verdadera alternancia, ab verdadera melodía de motius ornamentals; ab vera proporció de camps y ornatos, en una paraula ab aplicació de moltas reglas que encara avuy solament per pochs son endevinadas. Los primers de nostres coloristas, y be sabeu que afortunadament tenim los millors, vos dirán que en un teixit de las tribus indias s' hi trovan mes lliçons de color que en un tractat d' estética. Y es que sens darsen contareben las lliçons diarias y directas d' aquesta gran mestre de la armonía en tots géneros, la naturalesa. Y com nosaltres l' oblidem una mica son llenguatge en nostre artificial aislament de ella, no es estrany que necessitem traduccions, fetas ab mans inexpertas en veritat, mes que al fi nós fan entendre sas lliçons pocas voltas erradas.

Per nosaltres tot deu estudiarse desde las obras mes primitives fins á las últimas manifestacions de las esplendents épocas de art; mes si á las últimas debem demanar lo procediment de forma, el modo de fer de las dificul-

tats vensudas, busquem en las primeras las ideas, los principis fonamentals, la sava, la nova sang que injectada en nostras venas nos deu dar nova vida. Que cal esperarne del arbre que ha donat ja sas flors, sos fruits, que ha tret á mils sas espessas brotadas y se ha marcit després? Una altre tardana y pobra brotada y una vida galvanizada per lo asiduo conreu.

¿Qué mes esplendent que las joyas de la forma grega? Ja may s' es concentrada mes bellesa, mes perfecció ni mes armonía que en lo esplet de las arts gregas en la acrópolis d' Atenas. La mateixa naturalesa dona la nota principal en lo concert, en la esplendent festa de la forma. En lo cim dels turons de cairadas rocas, destacantse sobre lo satinat blau d' un cel ab horisonts de escarlata, reflectinse en la platejada cinta del Illisus, s' alsa la Partenon de suau magestat de formas; ab sas columnas trassadas ab sobrietat mecánica pel géní artistich d' un Ictino y d' un Calicrates. Lo Partenon coronat per Fidias y sos deixebles ab una diadema de métopas, ab un fris de las mes triadas perlas de la escultura en lo sigle de Péricles, portant per simera los frontons esculpits per Alcámenes y lo mateix Fidias. Y mes anllá lo airós Erecteion alsa sas jónicas columnas y mes avall com demanant protecció á sa feblesa s' arrima á ell la delicada y gentil flor del Pandrosio ab sas cariátides sempre reprobadas mes centenars de vóltas copiadas. Y mes ensá un ingres magestuós, los Propileos de Mnesicles y sobre tot, dominant, estenent la serena mirada que solament Fidias sabia fer brotar del bronze, se cerneix l' estatua gegantina de la Verge grega, l' Atenea Promajos personificació de tot un poble y de tota una civilisació.

May mes s' ha reunit tan bell aplech d' artísticas obras: los temples rublerts de maravellas brotan com flors de las riberas del Illisus, flors de variadas formas y richs matissos desde el dorich temple de Teseo, fins la preciosa «llanterna de Lisicrates» de la escola corintia de Calimaco.

Donchs bé, un poble dotat de un gust distingit, de una

il·lustració vastíssima (per altre cosa que digan sos enemics), lo poble germanich, s'apoderà un dia d'esta herència y ab homes de ver talent, ab un gran artista al frente, Schinkel, volgué continuar la interrompuda etapa del art verament classich. Amos dels procediments artistichs penetrant fins lo fons los coneixements del poble grec produiren los artistas de Berlin y Munich obras mestras en arquitectura y en mobiliari, en escultura y en decoració. Algunas sembían verament arrancadas de la terra de Homero y trasplantadas baix lo esblanquit horizon del Nort. Y no hi hagué un mes enllá; los elements ornamentals se trasposaren, s'aplicaren á tots los objectes y á tots los edificis mesno 'n surti un nou estil; grechs eran y grechs restaren; com plantas esmortuidas produiren en mans hábils estas joguinas ab palmetas, kioscos ab cimeras com la de la llanterna de Lisicrates y tants altres com ha trasportat á los jardius y casas de tota Europa l'«Architektonische Skizzenbuch».

Y si l'art per exelencia, l'art bell fins en sa época de florit acabament no ha produït un altre art, ¿com esperar-lo del conreu de los que finiren ab la decadencia de la estenuació?

De aquí, donchs, que no demanem formas á las exposicions de antichs objectes; demanem los principis, estudiem reglas y fem en una paraula arqueologia per lo porvenir de las arts y no arts copias de las altres épocas y que per lo mateix poch dehuen avenirse ab nostres usos y gust.

¿Com crearen arts originals los pobles grechs, com crearen las que de la edat mitja esposém avuy, sos genials autors? ¿com nos ensenyan á estudiar y á produir per arribar á un art propi y caracteristich de nostra época?

Vejem per exemple las arts gregas y busquem los elements que las constituïren. Un á un los trobariam en principi en civilizacions anteriors ó coetáneas. En decoració Ninive, Egipte, Fenicia ó Persia donan al poble artista los rudiments del meandro, la posta, la palmeta y la

trena; lo cap de lleó de las gárgolas y los caps de toro de algun temple de la Magna Grecia; lo sistema de la llinda y lo plàfons, la columna protodórica ejiptica y los elements de la jónica en la columna de Persepolis. En escultura las escolas arcaicas de Egina y Siquiona, semblan pendre son estil rígit, acentuat y just de línea dels baixos relleus, de las professons y escenas de cassa dels murals de Korsabat y Konjounjich. Pero may trobareu una verdadera copia en lo art grech, orejats per l' atmósfera de l' Hellada el meandro, la posta, la palmeta s' esplayan en llargas y graciosas cintas, se tornan *grecas*, de purificats y airosos perfils; los elements constructius asiatichs ó ejiptians capritxosament desbastats apenas, s' alsan ab la fina y enrahonada forma del ordre grech, y la escultura sólida de la naturalesa ab lo color mitx roca, mitx estatua del Asia torna á la naturalesa en las admirables donas de marbre de Praxiteles passant abans per los semideus de la escultura las estatuas de Egina, de Olimpia ó de Atenas. Com lo rey de sa falla, lo poble grech té lo dó de convertir en or tot cuan toca.

Lo poble occidental de la edat mitja en Europa, al pendrer elements de épocas anteriors ab menos finura de gust en lo detall, si be ab mes originalitat de forma, mes ardit qu' el grech y sempre mes nou, proceheix també de principis fixos y justos raciocinis en la creació de sas obras d' art. L' artista tingut per lo romántich per excelencia, lo de recargoladas ideas y esgarrinxadas formas, lo que, segons molts critichs d' are, feu passar á la materia en lo mon los torments del infern qu' ell temia per un altre vida, es l' home mes práctic, lo positivista per excelencia, com diem avuy dia. En sa bona época sempre va dret al seu fi, no 's permet capritxos; sempre es artista, mes al mateix temps, y moltas vegadas avans es mestre manyá, escultor, picapedrer ó pintor, en una paraula, es constructor. Per ell tot ha de servir perfecta y comodament al us á qu' es destinat y may oblida que lo ferro es ferro y la pedra es pedra. Mes hi ha, fins en la pintura de cuadros, en los re-

taules, en lo que mes libre hauria pogut esser sab recordar-se de la sua missió y que si aislat podria lluir en la *logia* ú obrador, no seria per cert aixís al empotrar se taula en lo altar, al posarlo com á nota dominant en lo armóniós edifici.

Fixemnos sino en lo mes important de la exposició que ahí contemplavam. En los cuadros, y d'aquets en los que per son tamany y carácter se poden considerar com á part integrant de un edifici y objectes principals de la decoració.

A pesar nostre, al tractar del art suntuari, lo recort se fixa en aquelles grans taulas de treballats y richs fondos d' or, passant per sobre de la impressió causada per dotsenas de obras mestras de pintura que allí admirarem. ¿Hi ha en aquest recort l' ingénua impressió d' enlluernament, ó es per lo contrari que lo obscur y desconegut artista catalá de la edat mitja ha sabut trovar entre sas faltas de perspectiva lineal y aérea, ab sa sequedat de dibuix y cruesa de colorit un efecte mes incisiu que los mestres del renaixement y de la época moderna que l' acompanyavan? En los temps moderns, com diu molt bé Viollet-le-Duc, un cuadro aplicat en decoració «es una mena de finestra que se nos obra sobre una escena propia per agradarnos ó conmourerens.» Quant per veurer un cuadro nos aislem en lo obrador del pintor, ó be nos abstrayem fent un penós esforç en la confusió de la galería d' un museo, es indubtable que en aquesta especie d' invernaderos artístichs l' efecte produït per un cuadro modern ab sa admirable execució sería incomparablement mes gran que lo del mes acabat artista dels antichs retaules que no pretenian mes que una representació convencional. No obstant, poseu formant part de una decoració d' iglesia, es á dir en son lloch, un retaule per exemple, la «consagració de S. Agustí, bisbe d' Hipona», un dels quatre magnífichs presentats per lo gremi de blanquers, y la impressió sobre lo public de tota mena será de segur tant viva com ho era en la sala de l' Universitat; las figuras se dibuixarán claras y vivas

sobre sa rica admósfera de lluminós metall y la escena produirà tot l' efecte de que es capás. Posem en cambi en son lloch un cuadro d' un gran autor modern, no ja una obra d' aquestas que en tal cantitat se trovaban en la última exposició y que no pocas dificultats tindrian per presentar la fé de pila del orígen que se los hi atribueix, sino una obra de reconegut origen y merit artístich. Sia, per exemple, la «Presó de Jesus en l' hort de las olivas» de Van-Dick, y de segur á vint passas, distancia molt curta en un temple, no 'ns formariam idea, no ja de son merit, sino ni de lo que representa. Sobre un fondo fosch de morenas terras las quatre tacas confosas de las carnacions ó bé la taca de la rojenca flama, veus aquí lo que quedaria de tant admirable obra. Veritades que nos fixem en un exemple extrem, en una escena de nit, mes lo efecte sino tan marcat sempre es de lo mateix género, en una paraula los cuadros moderns son esborrats, se cubreixen d' un confós vel al formar part d' una decoració. Aixó naix de que lo pintor modern sentint sa forsa es mes ambiciós que lo pintor antich, perseguint com Fortuny al natural en sos últims limits, sorprenent sobre lo fet á la mateixa llum com Velazquez en sas «Filaneras,» entregats del tot á vencer las dificultats de sos cuadros oblidan moltes voltas las del objecte á que lo cuadro se destina. Com fá observar un crítich, la pintura decorativa no's pot pagar d' efecte de perspectiva lineal ja que en un saló plé de espectadors solament per algun colocat en lo punt de vista l' efecte será just; la perspectiva aérea, las gradacions de tintas, l' establiment de diferents termes, los sacrificis de color en los objectes representats perque s' fassin valer mutualement destrueixen l' efecte quant mirat lo cuadro en escors, com lo vehuen casi tots los qui la sala omplen, la vista se forma idea de la superficie plana del cuadro y aquesta perduda sa unitat é intensitat lluminosa presenta á la mirada un aspecte desigual é indefinible.

Per nosaltres lo defecte mes capital produït per la imitació exacta del natural, y de consegüent per los artificis

mes amunt citats, estriba en la disminució d' intensitat de color general en lo cuadro, com á promedi de la dels termes empleats; en la falta de valentas, armónicas y sensillas contraposicions de tons.

Lo cuadro empotrat en la decoració lluita ab la realitat de los objectes que lo rodeijan. Los elements constructius, columnas, baquetons, impostas, oberturas de llum y transit, voltas y encasetonats, la ornamentació esculturada donan punts brillants pels que 's reflecta la llum solar apenas modificada, sombras intensas de color viu y determinat que may la pintura podria imitar. Un estudi de Jules Jamin en la «Revue des deux mondes» publicat ja fa vint anys sobre l' optica y la pintura, s' ocupa del anàlisis fotometric de algun cuadro y ab las lleys per ell deduidas ab altre objecte nos expliquem la complerta inutilitat de perseguir al natural idealisat per portarlo encara que fós reduit d' escala al interior denostres edificis. Los analisis fotometrichs indican la diferencia de intensitat luminosa entre lo natural y la copia. La relació es de 1 á 80 ab molta frecuencia y superior altres voltas. Com á imitació lo cuadro no arriba á esser donchs ni una sombra del natural. Mes no es aixó lo pitjor la relació de la intensitat de tons en los cuadros no guarda cap proporció ab las relaciones de los tons del natural. Nos trovem donchs encara en un camp purament convencional per representar la naturalesa. Y veus aquí la causa que nos sembla esser la primera de la destrucció del efecte de los millors cuadros introduits en la ornamentació arquitectónica.

Los llampechs de lallum de la naturalesa reflectintse en los objectes reals, apagan per complert las febles é incertas guspiras que tracta de fer brotar l' artista en sos cuadros.

Nostres artistas de la edat mitja, los que pintavan las escenas de la vida de San Agustí ó de San Esteve, de San Eloy ó de la passió de Jesús y en una paraula los magnífichs retaules de la exposició suntuaria en las firas d' enguany se posavan sabent'ho ó inconscientment en un terrenó

mes ferm, ab sos daurats de relleu y sas pedreries corpóreas. A la llum natural li demanan mes que una claror difusa, tenint de lluitar ab los punts y arestas brillants del entorn donan per petits relleus y ab superfícies metàlicas punts y arestas brillants á sos cuadros; per ells lo millor camp lluminós es la llum mateixa enmirallada ab petites guspiras en los multiplicats caires del relleus, en las filigranas del fondo y en las flanjass y ornamentació dels trajos.

Mes no es prou la establiment del fondo d' or, la llum valentament adquirida y prodigada per aquet medi se esten sobre lo resto del cuadro y lo entela ab sos reflexos. Tal succeheix en un ensaig modern de la mateixa exposició representant la Sta. Trinitat. Y no obstant los retaules del sigle XV ó de principis del XVI ja citats no son confosos per aquets reflexos, gracias á una entonació de colors de per sí crusos y á un sombrejat y perfilat convencional de las figuras ab colors negres ó roigs obscurs, que posan á semblant escala lo fons y las figuras del cuadro, mantenint la unitat del plá en que se troba treballat. Indubtablement una coloració imitada del natural no hauria donat l' efecte, y de tal manera es aixís que la major part de los artistas del renaixement, si acuden al fons d' or per destacar sas figuras ho fan ab camps llisos, contentantse ab una entonació mes freda y en que segons l' angul baix que se miran resulti un fons mes brillant ó mes obscur que las figuras en ell fixadas, per la reflexió regular de la llum que s' estableix sobre un mirall metalich completament pla. Aixís pasa en curta escala, per ser lo camp mate y damasquinat de rallas negras, ab las taulas de San Pere y San Pau presentadas per lo Sr. Rector de Vallvidrera en la esposició y en molts altres millors pinturas tan admirables com las de Rafael en los edificis de Roma y la de la célebre volta de la biblioteca en lo monastir del Escorial.

¿Vol dir lo sentat fins ara que deuriam tornar á pintar com los artistas dels sigles XIV ó XV? De cap manera.

Nosaltres que nos habem extasiat horas y horas devant las «Meninas,» las «Filaneras,» la «Rendició de Breda» y los reals retratos de Velazquez, nosaltres que aspiravam ab delicia lo suau perfum de las pinturas de Murillo rodejadas com de un vaporós misticisme, que habem contemplat los aspres ascetichs de Ribera, lo esplendentcolorit de Paolo Cagliari, las pastòsas carnacions de los cuadros de Rubens, lo sobergas imatjes que com la de Barroja arrebatava del natural lo pincell de Van-Dick; nosaltres que nos habem enganyat devant una fotografia d' un cuadro de Fortuny creyentla del natural, nosaltres que devant los «Evangelistas» de Rosales nos habem conmogut al veurer novament representada la eterna doctrina ab aquells enerjichs y varonils reformadors que alen- taban los ultims pensaments del gran artista, no podem ser partidaris de las arts del passat. Mes no podem avenir- nos ab que tan geni, tan admirable estudi s' estrelli en las aplicaciones á son primer y mes noble objecte, á dar á un poble enter en espectacle en sos monuments públichs lo exemple grafich y palpitant de sas grans tradicions y creen- cias.

Los artistas egipcians l' obtingueren ab son rígit y convencional dibuix; l' obtingueren los mestres de la idealisa- da imitació del natural, los grechs en lo pocas pinturas que de'ells nos quedan en sos vasos y en la decadencia de Pom- peya; l' obtingueren ab sos esmalts los artistas bizantins y l' obtingueren per últim nostres artistas de la edad mit- ja. Y tots ells no perseguiren una absoluta é impossible imitació del natural, no volgueren destruir la unitat de superficie de sas pinturas y ab sas coloracions saber en mantenirse á la escala que la ornamentació que se oposa- ba á sas obras, los hi determinava. ¿No se podrian obte- nir avuy ab mes saber y medis, millors efectes encara? ¿A la cruesa del color y del dibuix egipciá, á las valentas fi- guras sobre camp roig ó negre de los vasos grechs y pin- turas murals pompeyanas; á los lluminosos mosaichs, á los daurats retaules ¿no se podria trovar substitució ó sá-

bia y perfeccionada imitació? No tornarà lo pintor modern á la casa pairal ahont li ensenyaren un jorn son racional camí, á los brassos de la verdadera pintura monumental? Per are no ho creyem, una innegable anarquía sembla apoderada de las arts totas; mes com veurem un altre dia en lo mobiliari, en lo teixit, en la metalistería, en la pintura ornamental, en la escultura, se manifesta una sana tendencia á seguir las bonas tradicions, totas s' esforsan á refer son passat y á continuar sa misió. Solament la major de ellas y de més gust, la que las arrastrá ab son exemple sortintse de sa subjecció á la mare comú, á la Arquitectura, se obstina en son esgarriament. Ella paga sa culpa. La pintura de cuadros resta independent, mes en sa independencia viu ignorada y desconeguda casi de lo poble en l' atmósfera artificial de un taller, de un museo ó en la galeria del moltas voltas ignorant potentat. Y cuan sas millors, sas mes admirables obras s' esplayan al publich en son verdader centre, com arts suntuarias en los monuments, á pesar de sas excelents qualitats pasan completament desapercibudas.

Per dols, per encantador que sia lo cant del rossinyol quedaría ofegat en mitj de la potent instrumentació y grandiosa armonia de un concertant de Meyerbeer.

LL. DOMENECH Y MONTANER.

LO CANT DEL TREBALL

AL só del cávech quan romp la terra,
y al drinch del ferro quan cau lo mall,
cantém tothora companys de lluyta
la cansó santa del sant treball.

De Dèu á imatge naixia l'home
voltat de ditxas, cubert d' encís,
van ser la sèva primera herencia
los goigs inmensos del paradís.

Temptat un dia los fruits tastava
vedats, del arbre del bè y del mal:
sa ment divina se torná humana,
sentí en ell correr pena mortal.

La véu terrible de las alturas
soná en sa orella com tró al badars'
«Lo pá, dihentli, de cada dia
deurás guanyarlo suantlo á mars.»

¡Que tristas horas foren aquellas
en que rebèssa terra vejé,
en qu' espantosa naturalesa
á sos ulls tímits aparesqué!

Mes ay! la culpa que 'l desterrava
y 'l de rentarla desitj ardent,

donaren forsas á sa existencia
é iluminaren la sèva ment.

Y altiu guanyantne la mar selvatge,
lo mont abrupte, l' incult terré,
clamá ab veu ferma:—«De lo que 'm volta
lo rey vull serne; lo rey seré.»

Desde aquella hora lluyta que lluyta,
y una victoria per cada esfors
valent arranca de la materia
ab l' aygua fértil de sos suors.

L' eyna que 'l pare, quant cau exánim
en sas mans ertas guardar no pot;
ab mans ardents y ab pit bèn jove
recull de terra lo fill devot.

Y jánsia! á la tasca... Lo treball noble
n' es la font clara de la virtut;
del progrés obra las amplas vias;
¡Ni un pas enrera!... ¡Ni un jorn perdut!

Oblidant qu' era l' humana feyna
per redimirlos segura clau,
inflats certs pobles de falsas glorias
la carregaren sobre l' esclau.

En vá culliren del crim horrible
los fruits sabrosos y enmatzinats;
quan de justícia va caure l' hora
y 'l foch va correr per llurs ciutats,
ni sanch tingueren per 'vergonyirse,
ni per combatre l' alé dels braus,
y 'ls homs-femellas la pols besaren
y esclaus sigueren de llurs esclaus!

¡Benhaja 'l poble que esmenta sempre
la santa idea del hom' primer!
¡Benhaja 'l poble que s' honra honratne
la má endurida del brau obrer!

Mentres la flama del géní crema
damunt la testa dels fills de Dèu,
y esplendorosa don' llum y vida
com sol sens tacas per tot arreu,

als bells esforsos de obrers y sabis
naix la fecunda prosperitat,
y en primavera que dura sempre
trau sa florida la llibertat.

¡Guaytáu la terra regenerantse!
¡Xaláus ab ella los fills de Adam!
L' home analisa del cel los astres,
l' home encadena lo foch del llamp!
Los abims fondos s' aplanan dócils
y 'ls monts granítichs l' hi obran lo cor,
quan ell passeja pèl mon sas glorias
volant, en alas de ardent vapor.
Las fredas onas dels mars inmensos,
l' alé del barco, cálit sentint,
de goig infladas contr' ell s' estrellan,
sa blanca espuma de amor bullint.

La terra tota de goig palpita
quan sent del home lo pur anhel;
en primavera tè flors galanas,
en la estiuhada tè fruyts de mel.

Ciutats y vilas atrafegadas
tambè floreixen sense parar;
las arts enjoyan la llar ditxosa;
l' amor aniuha dintre la llar.

Y la riuhada que civilisa
s' exten y corra per tots cantons,
ab s' aygua fértil bateja 'ls pobles,
deserts fecunda y aixampla 'ls mons.

No fôu un cástich la lley divina;
la lley de un pare jamay fereix.
De Dèu sentencia fou sols donada
per fè al hom digne de sí mateix.

Avant, donchs, sempre, fill de la terra,
cumplint la tasca serás felís;
si un jorn vas perdre, per no coneixe'ls,
los goigs y encisos del paradís,
ab l' afany noble que avuy t' impulsa
los goigs mateixos retrobarás...
Conquista llarga de tos esforços
son préu coneixes... Ja no 'ls perdrás.

Al só del cávech quan romp la terra
y al drinch del ferro quan cau lo mall,
cantém tothora companys de lluyta
la cansó santa del sant treball.

J. ROCA Y ROCA.

PÁGINAS PÓSTUMAS

A MON AMICH ROBERT GRAU Y SANGENÍS

ERA una nit, y la ciutat dormia;
Eacabavam d' eixir los dos d' un ball;
mentr' ella en sa careta 's recatava,
jo la portava ab il-lusió del bras.

Creuhavam los carrers junts, solitaris,
ni un remor se sentia en la ciutat;
tothom dormia; sols los dos joyosos
d' amor parlavam acalant lo cap.

Arribant al epflech de la historia,
que son principi va tenf' en lo ball,
ella 'm parlava d' un convent de monjas,
jo d' un rosari de dolors y afanys!...

Lo goig que causan demostrarm' volia
novicias, reixas, sacerdots y altars,
y jo lo goig de los saraus, las festas,
sommis de gloria y de petons comprats!

Un mon d' historias, de recorts y penas
causava á l' esperit terrible esglay;
sobre 'l seu cap estrelles mil brillavan!
¡Sobre 'l meu front los pensaments fets llamps!

Y al aixecar los ulls, front de nosaltres
d' un Sant Cristó la imatge vam mirar...
y flectant los genolls, 'ls dos clamarem:
—¡En presencia de Dèu après d' un ball! —

—Adeu,—ella digué,—¡ventura trista!
á la capella los seus ulls fixant:
y exhalant un suspir, plena d' angoixa
seguí, estrenyentme fortament la má:

»De Dèu un dia jo vaig ser promesa
y un buyt dintre mon cor ne vaig trovar;
per omplir aquest buyt que 'm consumía,
l' amor d' un home va 'l Senyor donarm!..

»Aprés... un ángel qu' en la gloria mora,
aprés... l' oblit y aturdimient d' un waltz,
aprés... adeu!... Sols un favor voldria,
que tu de mí no t' oblidesses may!»

—L' oblit dintre mon cor no hi té cabuda,—
li vaig respondre ple de dol y afany:
y un sol abraç d' amor fou la penyora
d' aquell afecte y sofriment tant gran.

Avuy d' aquella nit dos anys compleixen,
dos anys, y 'l Crist en igual lloch está:
Ella tal volta dalt del cel habita!
¡Jo la recordo entre 'l brigit del ball!

FRANCISCO GRAS

Febrer de 1877

BIBLIOGRAFIA

LA GUERRA, per D. Joseph d' Argullol.—LO CARAGIRAT, per D. Joseph Martí y Folguera.

DIFERENTS en estil, en escola, en la proporció en que 's combinen los elements—històric y artístich,—que entren respectivament en sa confecció, las duas novelas, si ab tal nom podem batejar la primera de las obras anunciadas, que acaban d' agregarse á la série no numerosa de las catalanas, coincideixen, no obstant, en una cosa; en ser una diatriba en acció contra aquest assot de la humanitat que té un nom en todas las llengüas y que en la nostra s' anomena guerra.

Podrian carregarse cent barcos ab tots los llibres que moralistas y filòsops, novelistas y poetas han escrit contra la guerra; tots convenen, tots convenim en que may té de ser prou la abominació que sobre ella 's descarregue; y no obstant, la guerra prossegueix sa carrera avassalladora, y com lo núvol de foch que descriu Victor Hugo, recorre 'l cel cernintse sobre 'ls continents y buscant, y per desgracia trovant sempre, la Sodoma y Gomorra elegida pel dit de Déu pera que sia joguina dels llamps que en sas entranyas cova.

¿Respirará algun dia la humanitat oretjs mes purs, los oretjs de la pau? ¿O será cert, per mal fat nostre, com creu la escola fatalista de Malthus, que la guerra es un pes ausiliar necessari pera mantenir l' equilibri en la balansa de la vida del nostre globo? Difícil es decidirse: quan no altra cosa, es un vici de sang que difícilment estirpará la terapèutica moral.

A pesar de tant terrible—*eppur si muove*—no serem nosaltres qui censurem los bons, los boníssims propòsits dels qui al servey de la pau adscriuen la ploma y la inteligencia. També hi haurá sempre criminals, y no obstant, may s' inculcarán y predicarán prou la justicia y la germandat; també 'l vici tindrà sempre en la terra sa religió y sos devots, y no obstant, pobre de la nació en que la virtut no tingués encomiadors!

Pero venim á cosa mes concreta.

Es *Lo Caragirat* un epissodi novelesch de la guerra dita vulgarment del any vuyt, que té ó sembla tenir per objecte culminant la pintura d' un dels tipos mes repugnants que ofereix la historia de las guerras, lo del qui oblidant los deutes sagrats que te envers sa patria y sos conciutadans, y no escoltant mes que la borda veu de sos mals instints, ven son bras y sa astucia al enemich pels trenta diners de la traició, y 's converteix en son ausiliar mes útil, mes útil tal vegada que la mateixa forsa material ab que conta pera sos progressos.

Lo Sr. Martí y Folguera ha agafat lo tinter y l' ha abocat fins á escorrel sobre las planas hont descriu al protagonista; tant negre, tant repulsiu ha arribat á fer á son Blay, nom del caragirat. Ja no es en Blay lo mal ciutadà; es lo mal fill, lo mal amich, lo mal tot, es la maldat encarnada en lo que té de mes repulsiu; es, en una paraula, un monstre. Déu nos guard de tirarli en cara al autor semblant procediment, ab tot y lo que es propens á la exageració. Oprobi sobre 'l qui ven á sa pàtria!

Al costat d' ell y cumplint las lleys del contrast, ánima de tota obra dramática, brillan per sa diafanitat de sentiments alguns altres personatjes, actors en la romántica fábula imaginada per l' autor, que ve á trovar son desenllás en la jornada del assalt de Tarragona, pintat por l' autor ab una valentía de tons que no hem de deixar passar sense menció. Hem dit romántica: heuse aquí esplicat per medi d' una paraula sola lo que es la novela d' en Martí y Folguera. Afegim pera caracterisarla mellor, que perteneix al género romántich dramátich ó efectista, que ab lo que podriam dir romántich analítich, forman las duas subdivisions de la literatura romántica.

Los sentiments de la majoría de sos personatjes viuen al calor del idealisme mes vaporós; amors á lo Gilliast ó á lo Quasimodo en lo purs y en la abnegació de que s' alimentan, y al costat d' ells, amors á lo Claudi Frollo en lo selvatje y en lo carnal. Lo teixit de la acció estreba en los conflictes originats per la contraposició de personatjes que estiman á qui no 'ls estima y son estimats de qui ells no estiman. Los accessoris, congruents ab la naturalesa de la acció y dels sentiments, passadissos subterranis ignorats que guian al interior de convents, antres de bruixas plens d' adminiculs mágichs, tot l' arsenal obligat de recursos dels novelistas romántichs. Lo des-

enllás, á la altura de la acció; porque es la mort qui se n' encarrega, y 'n fa bona feyna.

Conste que lo que hem fet es un inventari, no una censura; que 'l género romántich, fins lo mes exaltat, podrá ser passat de moda y no excitar lo febrós interés que en los bons temps de son esplendor despertava, pero entra perfectíssimament dintre del art ab tal que cumplesca la única missió que aquest imposa á sos productes, la creació ó la reproducció de la bellesa.

Tous les genres sont bons, hors le genre ennuyeux digué Boileau. La novela del Sr. Martí y Folguera dista moltíssim de ser enutjosa; sos personatjes interessan; la acció 's desrolla ab regularitat y sense entrabancarse en los mil incidents que 'ls novelistas de segona fila de la tants cops citada escola ficavan, vingués ó no vingués á to, en las sehuas, defecte en que 'l bon gust literari del Sr. Martí ha impedit que incorregués; y no hi escassejan las escenas en que per medi d' una hábil, alguns cops escensiva, brevetat, y apretant las molles de sas facultats pictóricas, ha lograt l' autor efectes estétichs y efectes dramátichs brillants y que la crítica no pot menos de afillar-se ab devoció. Ab ella, encara que ab carácter de postum, la literatura catalana, náda després de la explosió romántica, ha adquirit un *specimen* gens impropí de las obras que aquella engendrà ab tanta abundancia.

Los estrems se tocan. *La Guerra* es lo revers de la medalla de *Lo Caragirat*. Allí no hi ha acció fora de la estrictíssimament precisa pera mantenir salva la unitat de la narració: no hi ha idealismes ni vaporisacions: tot es cos ab sas tres dimensions constitutivas: tot viu la vida de la mes implacable realitat.

Tenim en conte que *La Guerra* no es primordialment una obra d' art, ni 'l Sr. Argullol ha pretés fer una obra de aquest género; es una obra històrica y una obra d' útils ensenyansas; sols que la historia no está narrada sino posada en acció; ni la ensenyansa 's dona per medi de dogmas, sino per medi d' exemples. Lo lector té 'l camp obert pera deduhirne la moralitat.

La moralitat que s' en deduheix no pot ser mes saludable: en quan á la vivesa ab que está presentat l' exemple, nos contenterém ab dir que faria una obra de caritat y de patriotisme qui costejés un exemplar de la obra pera cada un dels qui en la derrera guerra civil feren de bona fe armas á favor dels carlins, y de molts dels qui 'n feren á favor dels lliberals; y un altre pera cada un dels qui per dessidia ó per curtedat de vista contribuïren avans y durant, á que la guerra nasqués y 's propagués fins al estrem d' ensangrentar durant tres ó quatre anys los camps de la nostra amada terra.

Aixó com á obra útil. ¿Qué 'n direm com á obra històrica? Lo tèrreno que trepitjem es massa escabros pera internarnos sense perill en investigacions sobre la certesa històrica de la obra, y especial-

ment d' alguns de sos capítols: además, lo carácter exclusivament literari de la present Revista nos ho prohibeix enterament. Sí direm, emperò, formulant en termes generals la apreciació que de la obra, com á histórica, tenim feta, que si bé la historia hi es, no hi es tota: que engendraren, alimentaren y mataren la guerra civil altrás causas además de las que 'l Sr. Argullol consigna, y que la passió política, llegítima, disculpable, pero passió, ha intervingut mes que probablement una mica en la pintura d' alguna d' aquestas últimas. En fi, son apreciacions que las circunstancias del temps relegan á la conversa privada, encara que las provas sian públicas y notorias.

Aixó podrá disminuïr lo valor històric de la obra com á manantial de noticias y judicis pera 'ls historiadors d' aquí á 50 anys, no pera 'l lector d' ara que si reflexiona serena é imparcialment, y té ulls y orellas, completará y corretgirá, quan de correcció, sian susceptibles, las noticias escampadas en la obra del Sr. Argullol.

Com á obra literaria, si s' exceptúa cert descuyt de forma, devem dir que es digna d' alabansa. Distribuida en quadros sense mes lligam que 'l de la insignificant acció á que hem aludit, y 'l de la verdadera acció que en ella palpita, que es la de la mateixa guerra, brillan las escenas per sa naturalitat y sa veritat: lo lector se sent trasladat á la masía, al poble, al pla, a la montanya, á la ciutat hont aquellas escenas ocorren y assisteix á ellas mes que á sa reproducció, tant fidel es la reproducció.

Hi ha personatjes com Mossen Ramon, los carlins vergonyants de ciutat y de rebotiga, los carlins de la guerra passada y altres y altres, que son veritables fotografias de tipos que tots coneixem y que tots hem pogut estudiar durant aquell període fatal á Dèu gracias terminat y que Dèu vulla que no torne. Mossen Ramon, sobre tot, es una veritable creació artístich-real: l' haverla imaginada acusa en lo senyor Argullol un talent d' observació analítica no molt comú. A pesar de que, aquestas qualitats d' observador despuntan desde 'l principi al ultim, fins quan la passió li posa ulleras de multiplicar ó ulleras de dividir.

J. SARDÁ.

NOVAS

SE ha publicat en edició luxosa y caràcter elzeviria, lo manuscrit, fins are inédit, *Col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa*, per Mossen Cristophol Despuig, cavaller. Temps feya que obrava en nostre poder la copia fidel de dit manuscrit y sols á prechs de moltíssimas personas nos hem decidit á publicar-lo, creyent que ab ell prestariam un gran servey á la literatura catalana.

L'obra únicament se trobará de venda en las llibrerías de Verdager—devant del Liceo, Puig—Plassa Nova y Masferrer—Portaferrisa.

Forma un abultat volum de 176 planas de molta lectura al preu de 12 rals.

La colonia catalana de Buenos Ayres ha rebut ab gran entusiasme lo tomo dels Jochs Florals en que hi ha lo poema d' en Jascinto Verdager *L'Atlántida*. Segons una carta publicada per lo *Diari de Barcelona*, fins s' intentava en aquella ciutat ferne del poema una edició especial.

També 'ls periódichs estrangers han dedicat laudatorias frases al treball del Sr. Verdager, entre ells principalment *Le Polybiblion*, la *Revue des langues romanes* y *La Musse orientale*.

S' han estrenat darrerament: en lo Teatro Catalá *La pagesa d' Ibi-za*, drama en 3 actes de D. Ramon Bordas, del qual nos ocuparém en altre número, y al Odeon *La perla de Barcelona: la verge de las Mercés*, drama en 15 quadros del Sr. Piquet y la comedia en 2 acte^s *Las festas de la Mercé*.

S' ha publicat la comedia en un acte de D. Francisco Marull, estrenada á Palamós en Abril d' aquest any, titulada: *¡Al vol!*

La publicació de obras catalanas va augmentant d' un modo molt notable; ab la circumstancia especial d' acompanyar al major número la major importancia de las publicacions.

La novela de D. Joseph Martí y Folguera *Lo Caragirat*, lo *Calendari Catalá pera 1878* que colecciona D. Francesch Pelay Briz, y l' interessant obra inédita del segle xvi, *Col-loquis de la insigne ciutat de Tortosa* per lo cavaller Cristophol Despuig, son una mostra eloqüent del bon éxit de la propaganda catalanista y del favor que prestan á nostras lletras las associacions á ella dedicadas, especialment *La Protecció Literaria*, destinada, com saben nostres lectors, á la compra de llibres catalans, que conta ja en l' actualitat uns 170 associats.

En un poblet prop de Tarragona s' ha descobert un mosaich qu' omplia tota la volta d' una petita iglesia y que durant segles enters havia estat cubert per una espessa capa d' argamassa, que las humitats s' han cuidat de desgrassar en alguns punts, revelant l' existencia del mosáich que 's creu es una joya artística.

També á Tarragona ha descobert lo Sr. Fernandez Sanahuja una lápida votiva catalana del segle xv, qual text dona la revista ilustrada *La Academia*.

Ha comensat á publicarse lo setmanari catalá *Lo Nunci*, ilustrat ab grabats y redactat per alguns de nostres més coneguts escriptors. Li desitjém bona sort.

Lo periódich de Madrid *El Globo* dona per folletí la traducció castellana de la novela *Lo Caragirat*, titolantla *Amores imposibles*, sens fer notar, com fora degut, la circumstancia de ser tal traducció;

y ha publicat lo retrato del popular autor D. Frederich Soler, acompanyantlo d' una biografia.

La *Associació catalanista d' excursions científicas*, que de cada dia va prenent més importancia, ha celebrat varias sessions, en las que s' han donat á coneixer notables memorias històrich-artísticas, llegintse en la última la del Sr. Alsius, socio delegat á Banyolas, sobre *Antiguetats romanas de la Garriga* y la del Sr. Masriera (Artur).

També ha verificat viatjes á diferents punts; darrerament á San Cugat y Granollers; Canovellas y Llerona, visitant interessants monuments artístichs que han donat per resultat bona cullita de dibuixos y datos històrichs.

La mateixa Associació ha acordat concórrer á la Exposició Universal de Paris, y estudiar la formació d' un diccionari artístich-monumental de Catalunya.

Vejas á continuació lo resultat del certámen Bibliogràfic-Mariana:

Lliri de plata á donya Rafela Bravo y Masías per sa poesía *A la Madre de Dios*. L' accésit á D. Joan B. Pastor y Aicart per un altre *A la Virgen María*. L' asutzena de plata D. Antoni Molins y Cirera ab una oda *A la Verge María*; l' accésit lo dit Sr. Aicart ab la oda *A la sempre pura*. Donya Victoria Penya de Amer y donya Dolors Moncerdá, guanyaren respectivament la medalla de plata y l' accésit, la primera ab un *Plant* y la última ab *La lletania á la Verge*. L' altre accésit fou de D. Ramon Bassegoda ab una oda *A la mare de Dèu*.

D. Xavier Fuente y Ponte guanyá la ploma de plata ab un treball històrich referent á *Nuestra Señora de la Cinta* de Tortosa. Tres accésits á aquest premi se donaren á D. Enrich Castillo y Alba, D. Joseph Pleyan de Porta y D. Joseph Fiter é Inglés.

Lo premi musical consistent en una lira de plata lo guanyá un treball anónim titolat: *Salutacion angélica*, y l' accésit D. Andréu Puig Ferrer.

Lo premi de pintura (una corona de llorer) s' otorgá á D. Joan Cantó y Mas y una menció honorífica á D. Marsal Marqués.

Pocas son las poesías distingidas en lo present certámen. ¿Convenirá per fi als propagadors d' aquesta academia, vist lo resultat, lo convenient que fora donar més varietat als temas?

Ab gust podém consignar que ha entrat ja en convalescencia de la gravíssima enfermetat que acaba de sufrir lo distingit metje é individuo del Consistori dels Jochs Florals, D. Joseph Blanch y Piera.

Tenim la major satisfacció en ferho á saber á las moltíssimas personas que 'ns havian preguntat per la salut del nostre amich, qual malaltía admirablement ha sabut combátrer lo reputat metje Dr. Mascaró.

A nostre estimat colega *Museo Balear*, que sembla donarse á menos d' emitir judici sobre 'l llibre *Estado religioso y social de la isla de Mallorca*, pretestant que la qüestió s' ha dut als terrenos polítich y religiós, li recomaném la lectura y li preguém la reproducció en las sevas planas de la carta qu' en altre lloch d' aquest número dirigeixen al ilustrat prébere D. Joseph Taronjé, gran número d' escriptors catalans perteneixents á tots los camps de las ideas, pero units fortament per las lleys del amor devant de la plaga moral qu' enlletgeix á Mallorca.

S' ha ja posat á la venta al preu de 4 rals la molt interessant narració popular en 3 actes, dividits en 11 quadros, *La Ventafochs*. Aquesta obra, basada en la rondalla popular del mateix nom, perteneix al consecuent y distingit catalanista, autor també de las *Cartas á la dona* próximas á veurer la llum pública, D. Rossendo Arús y Arderiu.

Com nostres lectors sabrán fou estrenada ab bon éxit lo darrer estiu en lo teatre del *Buen Retiro*.

En altre número nos ocuparé com se mereix del *Calendari Catalá* pera l' any 1878, que ab tanta constancia vé coleccionant desde sa fundació D. Francesch Pelay Briz.

Lo present está escrit per las senyoras Armengol, Bell-lloch, Caymarí, Fiter, Massanés, Sorribas y Valldaura; los mestres en gay saber Víctor Balaguer, Tomás Forteza, Joseph Lluís Pons y Gallarza,

Geroni Rosselló, Joaquim Rubió, Frederich Soler y Francesch Ubach, y 'ls senyors Anglora, Balaguer (Andréu), Baldoví, Careta, Campillá, Cutxet, Estorch, Estellés, Ferrer y Bigué, Franco, Fiter, Girbal, Labaila, Llorente, Lluch, Martí, Masriera, Maspons, Molins, Pons, Pirozzini, Ribot, Rossell, Roure, Sardá, Torres, Vidal (Cayetá), Vidal (Eduart) y Vila.

Aquest volum es lo catorsé de la colecció, qu' está de venda en la llibrería de Verdaguer.

En lo certámen de la *Asociacion literaria de Girona* han merecut premi las següents composicions:

Premi d' un escut de la provincia, d' or y plata, grabat y cisellat.
—No s' adjudica.

Menció honorífica.—*Vengança catalana* (poema).—Aclamemos hoy sus glorias con un aplauso y un viva.

Premi d' un exemplar de las obras de Sta. Teresa.—No s' adjudica.

Menció honorífica.—*Pio IX.*—¡Salve!

Premi d' un brot d' alsina d' or.—*La Retirade* (1285).—...en tal punt sen tornáren, que aytant com lo mon dur, en França ne en tot son destret, no oyrán parlar de Cathalunya que nols membra.
(R. MUNTANER).

Primer accéssit.—*Lo Coll de Panissars.*—Aur! Aur!

Segon accéssit.—*Lo compte d' Ampurias.*—Sempre.

Menció honorífica.—*Lo drama de Cerdanya.*

Premi d' un brot de llorer de plata.—No s' adjudica.

Menció honorífica.—*La conquista de Girona*, (llegenda).—Cristiano y español, con fé y sin miedo—canto mi religión, mi patria canto.
(ZORRILLA).

Premi d' una lira d' or.—*Las costumbres catalanas en tiempo de Juan I*, (memoria histórica).—¿Qué se hizo el rey don Juan?

Premi d' una medalla de plata, oferta per D. Ramon Boniquet.—No s' adjudica.

Menció honorífica.—*Los alarbs contra Cerdanya.*—Dieu et mon droit.

Premi d' un quadro al oli.—No s' adjudica.

Premi del títol de soci de mérit de la «Económica gerundense d' Amichs del país.»—No s' adjudica.

Premi d' una medalla de plata, oferta per l' Associació.—*El feudalismo y la servidumbre de la gleba en Cataluña*, (memoria histórica).—*Servitus est constitutio juris gentium, qua quis dominio alieno contra naturam subicitur.* (INSTIT).

Premi d' una ploma de plata.—*Lo Trapessi.*

Primer accéssit.—*A Dèu.*—Deus.

Segon accéssit.—*Llevant Dèu.*—Pàtria, Fides, Amor.

Tercer accéssit.—*Oceania.*—¡Tierra!

Quart accéssit.—*Crepúscul.*—Desitj.

Menció honorífica.—*Adèu.*—Jamais.

Lo conegut escriptor catalanista D. Andrèu Balaguer y Merino ha publicat en un interessant quadern lo treball titolat: *Sucinta reseña de las apreciaciones de cierto crítico acerca del movimiento histórico en Cataluña*, que llegí en una de las sessions de la Real Academia de Bonas Lletres. Es una digna contestació als atachs que á la escola històrica catalana, feu, ab sobrada lleugeresa y prevenció, lo conegut literat francès M. Alfred Morel-Fatio; y constitueix una eloqüent apologia del bon nom literari de nostra terra, de que aquesta deu quedarne agraïda á son jove y erudit autor.

Han sigut nombrats jurats pera 'l certámen literari que, com á preparació al certámen musical, ha obert la societat coral d' Euterpe, los Srs. D. Joseph Roca y Roca y D. Eduard Vidal y Valenciano.

Se diu que s' oferirà un premi á la mellor poesia d' assumto llibre pera ser cantada á veus solas.

Lo sabi catedràtic d' esta Universitat literaria Sr. D. Manel Duran y Bas, llegí un eloqüent discurs sobre 'l concepte fundamental dret, en lo dia de la solemne abertura del curs acadèmic de 1877 á 78. Es obra conciensuda y profunda que honra en gran manera á la ploma que l' ha escrita, havent sigut publicada en un quadern de 82 planas.

També ha vist la llum l' Acta de la sessió pública últimament celebrada per la Societat barcelonesa d' amichs de la Instrucció, á la qual acompanyan: la Ressenya dels treballs que han ocupat á dita Societat durant l' any 1876, llegida per lo soci-secretari D. Ramon

Arabia y Solanes; lo Discurs pronunciat per lo Sr. D. Juliá Lopez Catalá, titolat: *Breus reflexions sobre l'educació doméstica*; lo Dictamen del jurat calificador dels premis concedits; lo programa dels que s' ofereixen pera l'any vinent, y lo discurs de gracias del senyor President D. Francesch Valls y Ronquillo.

En la revista quinzenal *Valencia Ilustrada*, hem llegit traduïda al castellà per los Srs. Lluch y Torromé la bellíssima poesia de Isidro Reventós, *Lo darrer cant*.

Ab lo títol *De la poesia provensal en Castilla y en Leon*, han vist la llum en *La Mañana* uns articles plens d'erudició, de D. Víctor Balaguer. Aquestos treballs formarán part d' una obra importantíssima que té en preparació.

Han terminat los treballs de reproducció fotogràfica preparatoris pera los del tiratge per lo procediment heliogràfic de las láminas que han de constituhir l' Album de la esposició d' Arts suntuarias antigues. Creyém qu' esta publicació honrarà per lo esmerat de l'execució al taller que s' ha encarregat del treball.

La Excm. Diputació provincial de Mallorca ha adquirit sis exemplars de la obra del Srs. Coroleu y Pella *Las Cortes Catalanas*.

Ha aparegut lo número primer d' un periódich bilingüe titulat: *Lo poco y lo mucho*.

En la temporada actual figurará en lo teatre del Circo, á més de la campanya de declamació castellana, un quadro complet pera las obras catalanas.

Ab molta regularitat segueix la casa de D. Joan Aleu y Fugarull la publicació de la notabilíssima *Historia de Cataluña*, del reputat escriptor D. Antoni de Bofarull.

En la present setmana s' han repartit las entregues de 335 á 342.

Cada dia es més creixent l' éxit que alcanza la ilustrada revista

setmanal *La Academia*, gracias á la bondat dels treballs literaris que en ella veuhen la llum y á lo escullit dels grabats que s' hi contenen.

Lo sumari del núm. 14, últimament publicat, es lo següent:

TEXT.—Semana histórica, por ***.—Bellas artes: Hans Makart, por D. Teodoro Mora.—La Molinera de Subiza (apuntes de mi cartera), por D. A. Sanchez Ramon.—Nuevos aparatos é instrumentos científicos, por D. F. Picatoste.—Cuadros económicos de Cataluña, por Alrid.—La niña y el ave, apólogo, por D. Juan Quirós de los Rios.—Crónica de provincias, por D. Juan B. Enseñat.—Revista universitaria.—Museo antropológico del Dr. Gonzalez de Velasco.—Exposicion de Paris.—El castillo de Tubinga.—Drama y música.

GRABATS.—Pintores contemporáneos: Hans Makart.—Julieta y Romeo.—Fausto y Margarita (cuadros de Makart).—El Camaleon.—El radiómetro.—Jardines de la Granja.—Elena Sanz.—Julian Gayarre.—Proyecto de fachada de la Seccion Española en la Exposicion de Paris de 1878.

D. Francesch Ubach y Vinyeta ha entregat á la empresa del Teatro Catalá, pera estrenarse en la actual temporada, un drama en tres actes titolat: *La má freds*.

Al repartir á nostres subscriptors lo present número, potser podrém acompanyar lo *Prospecte* d' una obra que fa molt temps desitjan possehir los verdaders amants de las lletres catalanas. Nos referím á la traducció de la *DIVINA COMEDIA*, feta per N' *Andreu Febrer* poeta catalá del sigle xv, que copíá fa molts anys lo conegut escriptor En Gayetá Vidal. Los que tantas vegadas s' han condolgut de no poder saborejar las bellasas de la obra de Dant, en llengua catalana, per ser curtíssims los fracments que de dita traducció se coneixen, podrán ara contemplar la fidelitat asombrosa ab que Febrer posá en llengua catalana, los pregons é inspirats conceptes, expressats en la toscana pel gran Allighieri.

La *Revista Contemporánea*, que dedica preferent atenció al moviment literari, artístich y científich de Catalunya, ha publicat un article del nostre colaborador D. Pompeyo Gener, que creyém cridarà notablement la atenció.

AL PÚBLICH

PROSPECTE

La Empresa d' aquesta Revista, ab entussiasme cada dia major per lo despertament en Catalunya, Mallorca y Valencia de tots aquells rams del saber humá que elevan l' esperit y aixamplan lo cor, no guiada per altre interés que 'l de ajudar á la gloria y esplendor de la Patria, en quant sas escassas forsas li permeten, ha resolt inaugurar l' any vuyté de la publicació ab las següents milloras:

LA RENAIXENSA veurá la llum precisament lo dia *quinze y últim* de cada mes en quaderns de vuytanta planas, tipos elzevirians, impresió esmerada, lletres capitals, frisos y peanas finals alegórichs.

De las vuytanta planas se 'n destinarán de 40 á 48 á artículos de literatura, ciencias y arts, poesías y noticias, deguts als escriptors mes reputats, y las restants á la publicació del

LLIBRE DE COSAS ASSENYALADAS

monument estimadíssim de las glorias catalanas, fins ara inédit, qual publicació te concedida l' Exm. Ajuntament de Barcelona á la empresa de LA RENAIXENSA.

Aquesta obra, que quedarà termenada per tot l' any que aném á comensar, formarà un tomo de 800 á 900 páginas, que podrán los suscriptors enquadernar apart de la Revista.

A fi de proporcionar traballs importants á la publicació, y alhora estimular als prosistas catalans, LA RENAIXENSA obra 'l següent

CERTÁMEN LITERARI

Se concedirán tres premis de 200 pessetas cada un als autors dels tres estudis mes importants que tingan d' extensió al menos unas 50 planas de la Revista, y quals assumptos se deixan al enter arbitre dels autors, essent preferits en igualtat de mérit, aquells que tingan mes interés per los paissos que forman la Corona aragonesa.

Obtindrán accéssits los traballs que 'n sian mereixedors.

A son temps degut se nombrará un jurat competent.

Los traballs serán remesos á esta redacció, desde avuy fins á las dotze del primer dia de mars vinent, acompanyats, per compte de nom d' autor d' una contrassenya baix plech clos.

Las obras escullidas se insertarán en aquesta Revista y quedarán de sa propietat.

Per tot un mes, contat desde la publicació del resultat del certámen, se tornarán los traballs que no hagin obtingut distinció.

A fi de que cada any puga ferse un

ALBUM ARTÍSTICH

LA RENAIXENSA repartirá, valentse de tots los procediments avuy dia mes en us, varias láminas fetas expressament pera la Revista y degudas als artistas catalans que gosan de mes reputació.

LLIBRE D' OR

DE LA MODERNA POESIA CATALANA

Se regalará á tots los subscriptors antichs y als nous al satisfer tota la anyada, ó al pagar lo quart trimestre, un volum de unas 300 planas, edició luxosa y magníficament enquadernat, enclohent una mostra de las poesías mes celebradas de nostre renaixement.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

ESPANYA, BALEARS Y CANARIAS, trimestre.	5	pessetas.
ESTRANGER.—EUROPA. id..	7'50	»
ULTRAMAR. id..	10	»
NÚMEROS SOLS. id..	1	»

Se suscriu en la Administració d' aquesta Revista: Portaferrissa, 18, baixos, y en las llibrerías de Verdaguer, Puig y Masferrer.

Barcelona, Novembre de 1877.

En la actualidad, el arte de la cerámica ha alcanzado un nivel de perfección que no se había alcanzado antes. Esto se debe a la gran cantidad de artistas que se dedican a esta actividad, así como a la gran cantidad de materiales que se utilizan para su elaboración.

ALBUM ARTISTICO

El arte de la cerámica es una actividad que ha existido desde tiempos antiguos. En la actualidad, se ha convertido en una actividad muy popular, especialmente entre los jóvenes. Esto se debe a que es una actividad que puede ser practicada en cualquier momento y en cualquier lugar.

LIBRO DE

DE LA MODERNA CERAMICA

Este libro es una recopilación de las obras de los artistas más importantes de la cerámica moderna. Incluye una gran cantidad de fotografías de sus obras, así como una breve biografía de cada uno de ellos.

EXPOSICION

Se ha organizado una exposición de las obras de los artistas que figuran en este libro. La exposición se celebrará en el Museo de Arte Moderno de la ciudad de Madrid.

La exposición estará abierta al público durante un periodo de tres meses. Durante este tiempo, los visitantes podrán apreciar de primera mano las obras de los artistas más importantes de la cerámica moderna.

El precio de la entrada es de 500 pesetas.

La Societat geogràfica de Madrid, segueix publicant mensualment lo seu Boletí en lo quin, á més del estracte de las actas de las sessions de la mateixa, s'hi contenen importantíssims treballs de celebrats autors.

En l'últim número hi há 'ls següents estudis:

I. El Hach-Mohamed-el-Bagdady (D. José María de Murga) y sus andanzas en Marruecos, con unos *Apuntes para la bibliografía marroquí* (conclusion).—II. Reino del Tonquín.—III. Miscelánea: Viajes españoles inéditos de fin del siglo xvi.—Africa: Navegacion del rio Zaire, por Stanley.—Ultimas exploraciones en el Ogoué.—América: Erupcion del Cotopaxi.—Terremoto en el Perú.—Exploraciones en Patagonia.

Está ja en prensa un tomet en prosa titolat: *Narracions populars de la guerra de l'Independencia*, degut á la ploma de D. Joseph Fiter é Inglés.

L'Associació catalanista d'excursions científicas ha nomenat socis honoraris á n' En Víctor Balaguer, lo P. Fita, En Francisco Pi y Margall, En Antoni Ros de Olano, En Joseph M.ª Cuadrado, En Vicens Boix, En Joseph Amador de los Rios, lo baró de Tourtoulon y Mr. Vezian president del club alpin francés.

SUMARI

FELIP DE SALETA.	Defensa del Catalanisme.	241
A. N.	Lo Centre agrícola del Panadés.	246
GAYETÁ VIDAL.	Discurs llegit en lo Centre agrícola del Panadés.	250
J. B. J.	Un claustre y una tomba.	255
J. NARCÍS ROCA.	Adició á la genealogia de Wifredo lo Pilós.	259
MARÍA DE BELL-LLOCH.	La filla del mar.	279
	Dos documents.	287
LL. DOMENECH Y MONTANER.	A proposit de l'exposició d'Arts suntuarias.	292
J. ROCA Y ROCA.	Lo cant del treball.	303
FRANCISCO GRAS.	Páginas póstumas.	306
J. SARDÁ.	Bibliografia.	308
	NOVAS.	312